

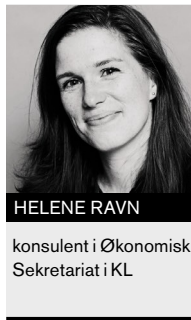
Nye perspektiver på forebyggelse for børn

Nye tal fra KL viser dugfriske tendenser på det udsatte børneområde. En af de helt store tendenser er en større stigning i forebyggelsesindsatserne.

Flere børn får forebyggende indsatser end tidligere. Det viser nøgletalspublikationen "Udsatte børn 2020", som KL offentliggjorde den 17. marts. Som noget nyt indeholder publikationen analyser på landsplan af kommunernes indsatser på det udsatte børneområde i stedet for kommunetal. Landsplanstallene giver nye muligheder for at dykke længere ned i data og undersøge vinkler, som ikke i samme grad er mulige på kommuneniveau. For eksempel viser publikationen, at 16 procent af børn og unge, der modtager en social indsats, har en ADHD/ADD-diagnose, og 38 procent går i specialklasse. Men publikationen viser også, at 86 procent har høj trivsel i skolen generelt, og 72 procent har høj faglig trivsel.

Fakta om forebyggelse

Et område, der er særligt interessant at kigge nærmere på, er de forebyggende indsatser. Her viser tallene blandt andet, at antallet af 0-17-årige, som modtog en af servicelovens lidt tungere forebyggende foranstaltninger (det vil sige eksklusiv §11-indsatser), er steget med cirka 2.000 personer på landsplan siden 2014, se fig. 1. Det betyder, at der i 2018 var i alt cirka 30.300 børn og unge under 18 år, som fik mindst én af denne type forebyggende indsats. Tallene viser også, at antallet af børn og unge med forebyggende foranstaltninger stiger med alde-

HELENE RAVN

konsulent i Økonomisk Sekretariat i KL

ren. Samtidig er det de familierettede forebyggende foranstaltninger – det vil sige for eksempel indsatser, der skal styrke forældrenes kompetencer i rollen som forældre – der dominerer blandt indsatserne hos de små børn. De personrettede forebyggende foranstaltninger, hvor det er barnet eller den unges problematikker, der arbejdes med, bliver derimod tiltagende mere udbredte med alderen. Det betyder for eksempel, at cirka fem procent af alle 15-17-årige modtager mindst én forebyggende indsats.

Hos de ældste unge mellem 18-22 år er der cirka 7.100 unge, som er i efterværn og dermed modtager indsatser, der går ind i det tidlige voksenliv. Blandt disse unge modtager 72 procent forebyggende foranstaltninger, som skal bidrage til at sikre en bedre overgang til en selvstændig voksentilværelse.

Forebyggelse prioriteres i økonomien

Det øgede forebyggelsesfokus ses også i økonomien for det samlede udsatte børneområde. Ser man på udgifterne på området, brugte kommunerne i 2018 5,9 milliarder kroner på forebyggende indsatser. Det dækker både de "lettere" indsatser i form af §11-indsatser og "tungere" forebyggende indsatser, som forudsætter en børnefaglig undersøgelse. Udgifterne til forebyggelse svarer altså

til godt 36 procent af de samlede udgifter på 16,4 milliarder kroner på området. Det er en stigning på godt en halv milliard i forhold til 2016. Samtidig budgetterer kommunerne med 6,6 procent mere til forebyggelse i budgetterne for 2020 i forhold til 2019. Forebyggelse bliver altså prioriteret i økonomien. Sammenholder man økonomien med stigningen i aktivitetstallene, kan det tyde på, at kommunerne overordnet får meget og mere forebyggelse for pengene.

Hvad koster det?

Forebyggelsesområdet er interessant i et økonomisk perspektiv, men her er der i begrænset omfang systematisk viden om forebyggelse set med danske kommunale briller. Den nuværende viden er primært udenlandsk, for eksempel peger den amerikanske økonom James Heckmans studier i retning af "jo tidligere indsats, des bedre". Men hvilke indsatser på det forebyggende område, der virker bedst, hvornår der bør sættes ind, og hvor der er størst "bang for the buck" økonomisk set, ved vi kun lidt om i skandinavisk og dansk kontekst. Samtidig er den udenlandske forskning typisk centreret om socialt udsatte børn og unge, men tallene i nøgletalspublikationen viser, at børn og unge, der modtager en social indsats, har ofte flere eller mere komplekse udfordringer, der er flettet ind i hinanden. For eksempel

modtager 5.500 elever i folkeskolen en social indsats samtidig med, at de er segregerede og er diagnosticerede med en psykiatrisk diagnose.

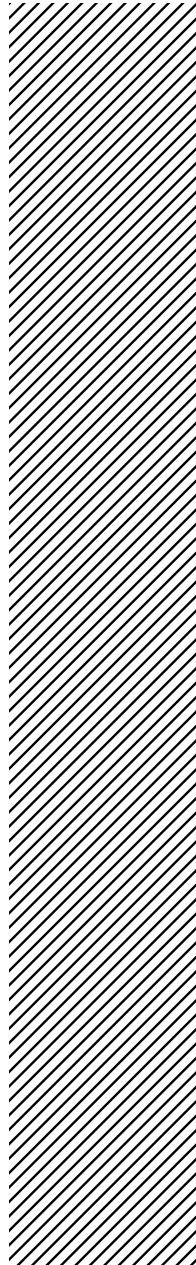
Komplekse problematikker

Når vi taler forebyggelsesperspektiv – og socialområdet generelt – kommer vi ikke uden om at kigge på udviklingen i antallet af diagnoser blandt børn og unge. Forekomsten af psykiatriske diagnoser er omtrent syv gange større blandt udsatte børn sammenlignet med ikke-udsatte børn, se figur 2. I alt cirka 14.000 udsatte børn i alderen 0-17 år pr. 1. januar 2019 har mindst én psykiatrisk diagnose. Det svarer til 39 procent af alle udsatte i aldersgruppen. Blandt ikke-udsatte er det cirka fem procent. Siden 2015 er andelen af udsatte børn med en psykiatrisk diagnose steget fra 35 procent til 39 procent. Tallene viser, at der er forskel på, hvornår psykiatriske lidelser diagnosticeres blandt børn og unge, se figur 3. For eksempel diagnosticeres autisme tidligt i livet, mens for eksempel ADHD typisk diagnosticeres i 6-12-årsalderen, og angst og depression i teenageårene.

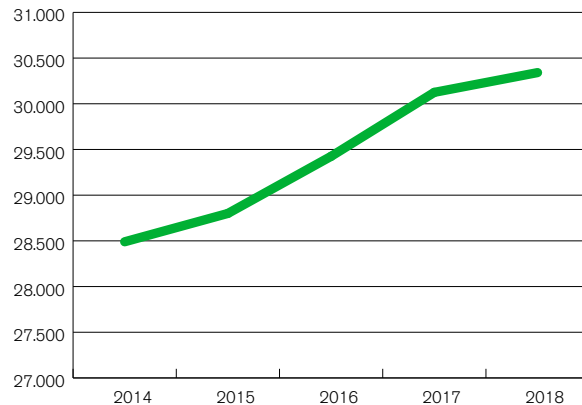
De mange nye psykiatriske diagnoser kræver nye overvejelser om, hvordan forebyggelse tilrettelægges. Flere kommuner arbejder med nye måder at organisere blandt andet de forebyggende indsatserne på. Her er fokus på dagligdagen i dagtilbud og skole, og forældrene hjælpes i forhold til at mestre børnenes udfordringer.

Inspiration til lokale drøftelser

Nøgletalspublikationens analyser på landsplan viser, hvad der sættes ind med. Den viden kan bruges som afsæt til faglige såvel som politiske drøftelser af, om det også ser sådan ud lokalt, hvorfor det ser sådan ud, og om det giver anledning til nye prioriteringer eller måder at arbejde på. Udsatte børn 2020 kan findes på <https://www.kl.dk/kommunale-opgaver/boern-og-unge/udsatte-boern-og-unge/> og kan også rekvireres i trykt udgave ved henvendelse til KL God læselyst. ■

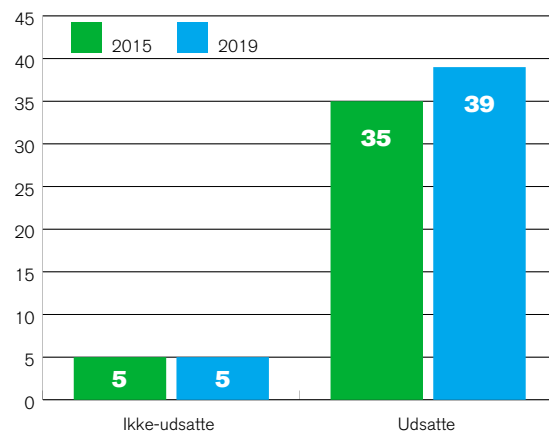

Figur 1: Udviklingen i antallet af børn og unge 0-17 år, som modtog en forebyggende foranstaltning

Kilde: KL's egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Figur 2: Udvikling i andelen af 0-17-årige med mindst én psykiatrisk diagnose, 2015-2019, i procent.

Note: Alle 0-17-årige bosat i Danmark pr. 1/1 2015 og 2019. 'Psykiatriske diagnoser' er defineret som diagnoser registreret ifm. kontakt til hospitalssektoren, herunder psykiatrien, på et tidspunkt i løbet af barnets liv. Udsatte defineres som børn, som er anbragt uden for hjemmet og/eller får mindst én forebyggende foranstaltning pr. 31. december året før (§ 11-foranstaltninger, er ikke omfattet).

Kilde: KL's egne beregninger på baggrund af registerdata fra Sundhedsdatastyrelsen og Danmarks Statistik

Figur 3: De mest udbredte nyopdagede lidelser/forstyrrelser blandt børn og unge med sociale indsatser i tre aldersgrupper

